II

(Neleģislatīvi akti)

REGULAS

KOMISIJAS DELEĢĒTĀ REGULA (ES) 2020/550

(2020. gada 12. februāris),

ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 978/2012 II un IV pielikumu attiecībā uz Regulas (ES) Nr. 978/2012 1. panta 2. punktā minēto režīmu pagaidu atcelšanu konkrētiem Kambodžas Karalistes izcelsmes produktiem

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulu (ES) Nr. 978/2012 par vispārējo tarifa preferenču sistēmas piemērošanu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 732/2008 ([1]), un jo īpaši tās 19. panta 10. punktu,

tā kā:

1. PROCEDŪRA

(1) Kambodžas Karaliste ("Kambodža") izmanto tarifa preferences, kas ir pieejamas saskaņā ar īpašo režīmu vismazāk attīstītajām valstīm "Viss, izņemot ieročus" ("*EBA*"), kurš minēts Regulas (ES) Nr. 978/2012 ("VPS regula") 1. panta 2. punkta c) apakšpunktā. Tā ir minēta arī starp vispārējā režīma saņēmējvalstīm saskaņā ar VPS regulas 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Saskaņā ar VPS regulas 18. panta 1. punktu īpašais režīms vismazāk attīstītajām valstīm nozīmē kopējā muitas tarifa nodokļu apturēšanu visiem produktiem, kuri uzskaitīti Kombinētās nomenklatūras 1. līdz 97. nodaļā un kuru izcelsme ir Kambodžā, izņemot 93. nodaļā uzskaitītos produktus, proti, ieročus un munīciju.

(2) Saskaņā ar VPS regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunktu preferenču režīmu, kas minēts VPS regulas 1. panta 2. punktā, var uz laiku atcelt attiecībā uz visiem vai dažiem produktiem, kuru izcelsme ir saņēmējvalstī, ja nopietni un sistemātiski tiek pārkāpti principi, kas noteikti dažās starptautiskās konvencijās, kuras uzskaitītas VPS regulas VIII pielikuma A daļā (Svarīgākās ANO/SDO konvencijas par cilvēktiesībām un darba tiesībām).

(3) Komisija 2019. gada 11. februārī pieņēma īstenošanas lēmumu, kurā iekļauts pielikums ("paziņojums par procedūras sākšanu") ([2]), ar ko saskaņā ar VPS regulas 19. panta 3. punktu sāk procedūru tarifa preferenču pagaidu atcelšanai Kambodžai ("pagaidu atcelšanas procedūra"). Tajā pašā dienā Komisija informēja Eiropas Parlamentu un Padomi par minēto īstenošanas lēmumu.

(4) Informācija, kas tolaik bija Komisijas rīcībā, liecināja, ka ir pietiekami iemesli, kas pamato pagaidu atcelšanas procedūras uzsākšanu. Jo īpaši īstenošanas lēmuma 3. apsvērumā un paziņojuma par procedūras sākšanu 5. punktā bija atsauce uz informāciju, kas liecina par to, ka Kambodža nopietni un sistemātiski pārkāpj principus, kuri noteikti šādās četrās ANO/SDO pamatkonvencijās par cilvēktiesībām un darba tiesībām:

([1]) OV L 303, 31.10.2012., 1. lpp.
([2]) OV C 55, 12.2.2019., 11. lpp.

— Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (1966) ("*ICCPR*"),

— Konvencija par biedrošanās brīvību un tiesību apvienoties organizācijās aizsardzību, Nr. 87 (1948) ("SDO konvencija 87"),

— Konvencija par tiesību apvienoties organizācijās un slēgt darba koplīgumu principu piemērošanu, Nr. 98 (1949) ("SDO konvencija 98"), kā arī

— Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām (1966) ("*ICESCR*").

(5) Paziņojumā par procedūras sākšanu Komisija aicināja Kambodžu un trešās personas darīt Komisijai zināmu savu viedokli. Trīspadsmit trešās personas reģistrējās termiņā, kas noteikts paziņojumā par procedūras sākšanu, un iesniedza Komisijai rakstiskus apsvērumus.

(6) Pēc pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas Komisija pārraudzīja un novērtēja to, kā Kambodža īsteno četras konvencijas, kas uzskaitītas paziņojumā par procedūras sākšanu. Saskaņā ar VPS regulas 19. panta 4. punkta b) apakšpunktu pārraudzības un novērtēšanas periods beidzās 2019. gada 12. augustā.

(7) Komisija pieprasīja visu nepieciešamo informāciju saskaņā ar VPS regulas 19. panta 6. punktu, tostarp pieejamos attiecīgo pārraudzības struktūru novērtējumus un Kambodžas viedokļus. Komisija 2019. gada jūnijā veica pārraudzības misiju Kambodžā.

(8) Pārraudzības un novērtēšanas periodā Komisija Kambodžai sniedza visas iespējas sadarboties, iesniegt viedokļus un komentārus, kā arī tikt uzklausītai. Piemēram, 2019. gada 24. jūlijā Komisija aicināja Kambodžu rakstiski iesniegt savu nostāju par konstatējumiem, kuru rezultātā tika sākta pagaidu atcelšanas procedūra. Kambodža atbildēja Komisijai 2019. gada 12. augustā, apstrīdot pamatojumu Komisijas lēmumam sākt pagaidu atcelšanas procedūru. Savā atbildē Kambodža arī norādīja uz vairākām plānotām vai veiktām korektīvām darbībām galvenokārt pirms pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas.

(9) Komisija 2019. gada 12. novembrī saskaņā ar VPS regulas 19. panta 7. punktu iesniedza Kambodžai ziņojumu par saviem konstatējumiem un secinājumiem ("ziņojums"). Ziņojuma pamatā bija pierādījumu kopums, ko Komisija apkopoja līdz 2019. gada 31. oktobrim attiecībā uz to principu ievērošanu, kuri noteikti četrās ANO/SDO pamatkonvencijās cilvēktiesību un darba tiesību jomā, tostarp Kambodžas un procedūrā iesaistīto trešo pušu iesniegtajiem pierādījumiem un informāciju.

(10) Kambodža savus apsvērumus par ziņojumu iesniedza 2019. gada 12. decembrī.

(11) Šī deleģētā regula ir balstīta uz ziņojumā ietvertajiem konstatējumiem un tā pamatā esošajiem pierādījumiem, turpmākiem izvērtējumiem un novērtējumiem, ņemot vērā Kambodžas atbildi un jaunos faktus un norises, kas notikušas pēc 2019. gada 12. decembra.

2. **NOPIETNI UN SISTEMĀTISKI *ICCPR* NOTEIKTO PRINCIPU PĀRKĀPUMI**

2.1. ***Tiesības uz politisko līdzdalību (ICCPR 25. pants)***

(12) *ICCPR* 25. pantā ir noteikts, ka ikvienam pilsonim ir tiesības un iespēja bez jebkādām *ICCPR* 2. pantā minētajām atšķirībām un bez nepamatotiem ierobežojumiem:

a) tieši vai ar brīvi izvēlētu pārstāvju starpniecību piedalīties valsts pārvaldē;

b) balsot un tikt ievēlētiem brīvā un patiesā veidā periodiskās, vispārējās, vienlīdzīgās un aizklātās vēlēšanās, garantējot vēlētāju gribas brīvu izpausmi;

c) ievērojot vispārēju vienlīdzību, piekļūt sabiedriskajiem pakalpojumiem savā valstī.

2.1.1. ***Konstatējumi***

(13) Kambodža ir veikusi vairākas represīvas darbības pret galveno opozīcijas partiju – Kambodžas Nacionālo glābšanas partiju ("*CNRP*"), ierobežojot politisko līdzdalību un vēlēšanu tiesības valstī. Šīs darbības jo īpaši ietvēra grozījumus Likumā par politiskajām partijām ("LPP"), *CNRP* prezidenta *Kem Sokha* apcietināšanu un *CNRP* likvidēšanu tiesas ceļā.

(14) Kambodžas Nacionālā asambleja 2017. gada martā un jūlijā ieviesa vairākus grozījumus LPP, ar kuriem personām ar krimināLsodāmību tika aizliegts vadīt politisko partiju. Grozītais LPP arī piešķīra Iekšlietu ministrijai plašu rīcības brīvību apturēt politisko partiju darbību un iesniegt priekšlikumus par partijas likvidāciju Augstākās tiesas lēmuma pieņemšanai. 2017. gada oktobrī Nacionālā asambleja pieņēma papildu grozījumus virknē vēlēšanu likumu, kuros izklāstīta kārtība, kā tiek pārdalīta likvidētās partijas vēlēšanās iegūtā vieta.

(15) 2017. gada 3. septembrī CNRP vadītājs *Kem Sokha* tika arestēts, pamatojoties uz apsūdzībām nodevībā un sazvērestībā, lai ar ārvalstu varas palīdzību gāztu Kambodžas valdību ([3]).

(16) Pēc vairāk nekā gadu ilga pirmstiesas apcietinājuma 2018. gada 10. septembrī *Kem Sokha* tika atbrīvots pret drošības naudu un pakļauts tiesas uzraudzībai. 2019. gada 10. novembrī *Kem Sokha* tika atbrīvots no tiesas uzraudzības. Tomēr līdz tiesas procesa iznākumam viņam joprojām bija aizliegts darboties politikā ([4]).

(17) Kambodžas Augstākā tiesa 2017. gada 16. novembrī izdeva rīkojumu par *CNRP* likvidāciju un uz pieciem gadiem aizliedza 118 tās augstākā līmeņa amatpersonām veikt politisku darbību. Augstākās tiesas nolēmuma pamatā jo īpaši bija grozītie LPP 44. panta noteikumi, kas ļauj Augstākajai tiesai uz pieciem gadiem apturēt vai likvidēt politisko partiju, ja tā pārkāpj LPP 6. panta 2. punktu un 7. pantu. Augstākās tiesas veiktā *CNRP* likvidēšana daļēji tika pamatota ar tiem pašiem apgalvojumiem, ko izmeklēšanas tiesnesis izmantoja izskatāmajā lietā pret *Kem Sokha* ([5]).

(18) *CNRP* likvidācija arī bija par iemeslu 2017. gada jūnijā ievēlēto 5 007 *CNRP* pašvaldību/vietējo domnieku atcelšanai no amata. *CNRP* pārstāvjus Nacionālajā asamblejā aizstāja neievēlētas personas. Turpmākajās netiešajās Senāta vēlēšanās 2018. gada 25. februārī valdošā partija – Kambodžas Tautas partija (“*CPP*”) – ieguva visas strīdīgās vietas ([6]). *CNRP* likvidācijas rezultātā valstī vairs nebija ticamas opozīcijas pirms 2018. gada 29. jūlija valsts vēlēšanām, kurās *CPP* ieguva visas 125 vietas Nacionālajā asamblejā, tādējādi *de facto* izveidojot vienpartijas valsti bez parlamentāras opozīcijas.

2.1.2. ***Kambodžas nostāja***

(19) Kambodža apgalvo, ka grozītais LPP nediskriminē nevienu politisko partiju, ka tas atbilst visām pamatprasībām, kas jāievēro jebkurai demokrātiskai valstij, un ka tā mērķis ir novērst pārkāpumus, kuri nav saskaņā ar demokrātijas pamatprincipiem.

(20) Kambodža pamato *Kem Sokha* apcietināšanu ar Kriminālkodeksa 443. pantu, kurā nosodīta sazvērestības sadarbībā ar ārvalstu varu, un balstās uz pierādījumiem par *Kem Sokha* sazvērestību gāzt valdību ([7]). Kambodža apgalvo, ka *Sokha* kunga nodevība, esot *CNRP* priekšsēdētāja amatā, esot skārusi viņa partiju, izraisot piespiedu likvidāciju.

(21) Turklāt Kambodža apgalvo, ka Augstākās tiesas 2017. gada 16. novembra lēmums par *CNRP* likvidēšanu bija suverēnas valsts lēmums un ka iekšzemes tiesu lēmumu izpilde ir suverēnas valsts iekšēja lieta un nodrošina tiesiskumu.

([3]) Šo apsūdzību pamatā bija 2013. gada videoieraksts, kurā *Kem Sokha* ar ārvalstu ekspertiem apsprieda stratēģiju, kā uzvarēt balsojumā. Skatīt *UA KHM* 5/2017, 2017. gada 8. septembris. Skatīt arī A/HRC/39/73/Add.1, 2018. gada 7. septembris.

([4]) 2019. gada 9. decembrī Kambodžas tiesa paziņoja par *Kem Sokha* tiesas procesa uzsākšanu 2020. gada 15. janvārī.

([5]) A/HRC/39/73/Add.1, 20. punkts.

([6]) Pašvaldību domnieki netieši ievēl 58 no 62 Senāta pārstāvjiem. Vēl četrus Senāta pārstāvjus ieceļ karalis un Nacionālā asambleja.

([7]) Kambodža apgalvo, ka *Kem Sokha* darbības tika demonstrētas video, kurā viņš esot atzinis, ka ir darbojies saskaņā ar ārvalstu varas pavēli un ka viņš ir izvirzījis galīgo mērķi nomainīt valdības vadītāju.

(22) Saistībā ar 2018. gada 29. jūlija vēlēšanām Kambodža uzsver, ka 20 politisko partiju reģistrācija un 6 956 900 vēlētāju dalība "ir skaidrs pierādījums tam, ka grozījumi LPP un no tiem izrietošā vietu pārdale nav atņēmusi Kambodžas iedzīvotājiem tiesības piedalīties politisko jautājumu risināšanā. Tāpēc *ICCPR* 25. panta pārkāpums nav konstatējams.

2.1.3. ***Novērtējums***

Grozījumi likumā par politiskajām partijām (LPP)

(23) LPP 2017. gada grozījumi ietver noteikumus, kas paredz plašu rīcības brīvību attiecībā uz politisko partiju likvidāciju un aizliegumu uz nenoteiktu laiku partiju vadītājiem darboties politikā bez pienācīga procesa ([8]).

(24) Saskaņā ar LPP 38. pantu Iekšlietu ministrijai ir plašas lēmumu pieņemšanas pilnvaras attiecībā uz politiskajām partijām, un tā *de facto* darbojas kā to administratore. Piemēram, tā var nolemt apturēt politisko partiju darbību un iesniegt Augstākajā tiesā priekšlikumus par to likvidāciju. Tā kā LPP 38. pantā nav paredzēti skaidri un pārskatāmi kritēriji šādiem priekšlikumiem, Iekšlietu ministrijai ir plaša rīcības brīvība ierosināt partijas likvidāciju.

(25) ANO augstā cilvēktiesību komisāra ("*OHCHR*") birojs Kambodžā uzskata, ka Iekšlietu ministrijas iecelšana par politisko partiju administratori ir pretrunā starptautiskajiem standartiem, kas nosaka, ka regulatīvām iestādēm jābūt neatkarīgām no izpildvaras iestādēm, lai nodrošinātu vienlīdzīgus politiskos nosacījumus ([9]). Turklāt, kā norādīja ANO īpašais referents, LPP grozījumu un tam sekojošās vietu pārdales rezultātā *"miljoniem Kambodžas iedzīvotāju ir atņemtas politiskās līdzdalības tiesības.* To iedzīvotāju, kas balsoja par CNRP vēlēšanu apgabalos, kuros CNRP uzvarēja, atbalstītie kandidāti, par kuriem viņi balsoja 2013. gada Nacionālās asamblejas vēlēšanās un 2017. gada pašvaldību vēlēšanās, tika aizstāti ar dažādiem cilvēkiem, kas pārstāv dažādas politiskās partijas, un tas savukārt ietekmēja senatoru vēlēšanas. Tas ir Kambodžas iedzīvotāju tiesību piedalīties politisko jautājumu risināšanā, kuras paredz tiesības tikt pārstāvētiem ar izvēlētu pārstāvju starpniecību, klajš pārkāpums." ([10])

(26) Kambodža 2019. gada janvārī grozīja LPP 45. pantu, ieviešot iespēju personām, kurām ir aizliegts darboties politikā, iesniegt premjerministram adresētu lūgumrakstu, lai lūgtu karalim atjaunot savas politiskās tiesības. Tomēr šis grozījums neļauj pilnībā atjaunot personu, uz kurām attiecas aizliegums, politiskās tiesības, jo tās nevar efektīvi atsākt savu politisko darbību, kamēr *CNRP* kopumā ir likvidēta. Turklāt lēmumu par viņu politisko tiesību atjaunošanu pieņem viņu politiskie oponenti, nevis neatkarīga struktūra. Visbeidzot, LPP 45. panta grozījums nesniedz risinājumu 5 007 ievēlēto *CNRP* pašvaldību domnieku atcelšanai no amata ([11]).

(27) Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka 2017. gadā grozītajā LPP ir iekļauti noteikumi, kas ir *ICCPR* 25. pantā izklāstīto principu pārkāpums.

CNRP likvidēšana un Kem Sokha arests

(28) Kambodža apgalvo, ka *CNRP* likvidēšanas iemesls bija tas, ka tās vadītājs *Kem Sokha* izdarīja noziegumu, plānojot sazvērestību ar ārvalstu varu. Tomēr Komisija norāda, ka *CNRP* tika likvidēta pirms *Kem Sokha* tiesas procesa uzsākšanas. Tiek norādīts, ka ANO īpašais referents ir paudis nopietnas bažas par pierādījumu pamatu Augstākās tiesas lēmumam likvidēt *CNRP* ([12]) un uz šādiem pierādījumiem balstītās apsūdzības nopietnību ([13]).

([8]) Skatīt *Joint UNCT Cambodia Report in the context of Cambodia's third UPR cycle,* 11. punkts.
([9]) *OHCHR, A human rights analysis of the amended law on political parties,*2017. gada 28. marts.
([10]) *Human Rights Council, Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Cambodia,* A/HRC/39/73, 76. punkts (2018. gads).
([11]) A/HRC/42/60, 7. punkts
([12]) A/HRC/39/73/Add.1, 20. punkts.
([13]) UA KHM 5/2017, 2017. gada 8. septembris.

(29) Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Darba grupas patvaļīgas aizturēšanas jautājumos ("*UNWGAD*") sniegto informāciju *Kem Sokha* brīvības atņemšanai bija politiski iemesli ([14]), un tās iemesls bija viņa izmantotās tiesības uz uzskatu un vārda brīvību, kā arī tiesības piedalīties savas valsts valdības darbā un valsts pārvaldē. Tādējādi tas cita starpā bija pretrunā *ICCPR* 19. un 25. pantam ([15]). Tāpat ANO īpašais referents pauda bažas par to, ka *Kem Sokha* apcietināšanai pirms 2018. gadā paredzētajām vispārējām vēlēšanām bija politiski iemesli ([16]).

(30) *CNRP* likvidēšanas rezultātā tika ierobežotas 118 *CNRP* biedru, 55 *CNRP* pārstāvju Nacionālajā asamblejā un 5 007 ievēlēto vietējo un pašvaldību domnieku, kuri tika atcelti no amata, tiesības piedalīties valsts pārvaldē. Kā norādījis ANO īpašais referents, *CNPR* likvidācija un aizliegums tās biedriem darboties politikā liek apšaubīt 2018. gada 29. jūlija vispārējo vēlēšanu patiesumu ([17]).

(31) ANO pārraudzības struktūras ir vienprātīgi paudušas bažas par šo situāciju, atzīmējot, ka *CNRP* vietu pārdale citām partijām, jo īpaši pašvaldību līmenī, atņem Kambodžas iedzīvotājiem viņu politiskās līdzdalības tiesības ([18]). Turklāt ANO īpašā referenta 2018. gada ziņojumā ir secināts, ka politisko tiesību regresija Kambodžā, tostarp konstitūcijas grozījumi, lai ieviestu *lèse-majesté* likumu, ir smags pavērsiens, kura mērķis ir apspiest citādus viedokļus un ierobežot pamatbrīvības ([19]).

(32) Kopš pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas 2019. gada februārī politisko tiesību situācija Kambodžā nav daudz uzlabojusies. Kambodžas politiskajā vidē joprojām dominē politisko tiesību apspiešana. *CNRP* joprojām ir aizliegta, joprojām tiek noliegtas *CNRP* atbalstītāju un biedru politiskās tiesības, un *CPP* ir nostiprinājusi savu milzīgo dominējošo stāvokli valsts iestādēs ([20]). *CNRP* pašvaldību vadītāju un pašvaldību domnieku amati gandrīz pilnībā tika nodoti neievēlētiem *CPP* biedriem ([21]). Lai gan 2019. gada 10. novembrī opozīcijas līderis *Kem Sokha* tika atbrīvots no tiesas uzraudzības, viņa lieta nav slēgta un viņam joprojām tiek izvirzītas krimināllapsūdzības. Turklāt viņam ir aizliegts iesaistīties jebkādās politiskās darbībās.

2.1.4. ***Secinājumi par ICCPR 25. pantu***

(33) Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Komisija uzskata, ka Kambodžas kopš 2017. gada veiktie pasākumi, jo īpaši LPP grozījumi, *CNRP* likvidācija un tai sekojošā *CNRP* vietu pārdale Nacionālajā asamblejā un vietējās domēs, ļoti negatīvi ietekmē demokrātiju, politisko līdzdalību un plurālismu Kambodžā. Šīs darbības norāda uz politiski motivētu shēmu, ko veido likumdošanas, tiesu un administratīvi pasākumi, kuru mērķis ir ierobežot politisko līdzdalību un vēlēšanu tiesības, jo īpaši pirms 2018. gada jūlija vispārējām vēlēšanām. Šīs darbības ir traucējušas Kambodžas iedzīvotājiem pilnībā izmantot politiskās tiesības, tostarp tiesības piedalīties valsts pārvaldē, balsot un tikt ievēlētiem īstās periodiskajās vēlēšanās un piekļūt sabiedriskajiem pakalpojumiem savā valstī, ievērojot vispārējos vienlīdzības nosacījumus, kā paredzēts *ICCPR* 25. pantā.

(34) Komisija secina, ka pārkāpto tiesību raksturs un konstatēto pārkāpumu ilgums, mērogs un ietekme liecina par to, ka Kambodža nopietni un sistemātiski pārkāpj *ICCPR* 25. pantā noteiktos principus VPS regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē.

2.2. ***Tiesības uz vārda brīvību (ICCPR 19. pants)***

(35) *ICCPR* 19. pantā noteikts, ka:

([14]) *United Nations Human Rights Council, Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its eighty-first session*, 2018. gada 17. līdz 26. aprīlis, A/HRC/WGAD/2018/9, 57. punkts.
([15]) A/HRC/WGAD/2018/9, 47. un 61. punkts.
([16]) UA KHM 5/2017, 2018. gada 8. septembris.
([17]) A/HRC/39/73/Add.1, 2018. gada 15. augusts, 87. punkts.
([18]) Turpat, 23. un 87. punkts.
([19]) A/HRC/39/73, 89. punkts.
([20]) Skatīt arī A/HRC/42/60, 2019. gada 27. augusts, 71. punkts.
([21]) Turpat, 5. punkts.

"1. Ikvienam ir tiesības uz uzskatu brīvību bez iejaukšanās.

2. Ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību; šīs tiesības ietver brīvību meklēt, saņemt un izplatīt visu veidu informāciju un idejas neatkarīgi no valstu robežām vai nu mutiski, rakstiski vai drukātā veidā, mākslas veidā vai izmantojot jebkurus citus plašsaziņas līdzekļus pēc savas izvēles.

3. Šā panta 2. punktā paredzēto tiesību izmantošana uzliek īpašus pienākumus un atbildību. Tādēļ uz to var attiekties konkrēti ierobežojumi, bet tie ir tikai tādi, kādi ir paredzēti tiesību aktos un nepieciešami:

a) citu personu tiesību ievērošanai vai reputācijas saglabāšanai;

b) nacionālās drošības, sabiedriskās kārtības, sabiedrības veselības vai ētikas aizsardzībai."

(36) Cilvēktiesību komiteja savā vispārējā piezīmē Nr. 34 par ICCPR pauda viedokli, ka uzskatu un vārda brīvība ir cieši saistītas tiesības, tās ir būtiskas jebkurai sabiedrībai un veido demokrātiskas un brīvas sabiedrības pamatus ([22]). Tas nozīmē arī to, ka pastāv brīva prese un ka citi plašsaziņas līdzekļi var paust viedokli par publiskiem jautājumiem bez cenzūras vai ierobežojumiem un sniegt informāciju sabiedrībai.

2.2.1. ***Konstatējumi***

(37) Kambodžas tiesību aktos ir vairāki noteikumi, kas ir pretrunā Kambodžas saistībām saskaņā ar *ICCPR* 19. pantu, jo īpaši plaši un neskaidri formulētie noteikumi, kas ļauj Kambodžas iestādēm izmantot plašu rīcības brīvību, īstenojot minētos tiesību aktus un noteikumus, un izvirzīt apsūdzības par nodarījumiem, kuri saistīti ar vārda brīvības izmantošanu. Šie tiesību akti ir: Kambodžas konstitūcijas 2018. gada grozījumi, Krimināl kodeksa *lèse-majesté* klauzula, Likums par presi, Vēlēšanu likums, Telekomunikāciju likums, Likums par apvienībām un nevalstiskām organizācijām (*LANGO*), Likums par politiskajām partijām, Likums par arodbiedrībām un *Prakas No. 170* par tīmekļa vietņu publikāciju kontroli un sociālo mediju apstrādi internetā Kambodžas Karalistē.

(38) Turklāt Komisija norāda uz žurnālistiem, kuri saskaras ar arestiem, aizturēšanu, apsūdzībām un notiesāšanu, laikraksta *Cambodia Daily* slēgšanu pēc nodokļu revīzijas, *Radio Free Asia* un *Voice of America* vietējās darbības slēgšanu, kā arī citu radiofrekvenču slēgšanu. Žurnālisti ir apsūdzēti vai aizturēti tikai tāpēc, ka saskaņā ar pieejamo informāciju viņi ir izteikušies pret Kambodžas valdību vai iesaistījušies aizstāvības pasākumos.

(39) Šī situācija vieš bažas arī vairākām starptautiskām uzraudzības struktūrām. ANO īpašais referents savā 2019. gada 5. maija misijas beigu paziņojumā par cilvēktiesību stāvokli Kambodžā aicināja Kambodžu uzlabot preses brīvību, tostarp neatkarīgu žurnālistu darbības brīvību. ANO Vispārējā regulārā pārskata (VRP) darba grupas 2019. gada ziņojumā Kambodža tika aicināta: nekavējoties atbrīvot no apcietinājuma jebkuru personu, kas aizturēta par miermīlīgu vārda brīvības un pulcēšanās brīvības īstenošanu; aizsargāt žurnālistus, cilvēktiesību aizstāvjus, politiskās opozīcijas pārstāvjus un arodbiedrību pārstāvjus no vajāšanas, patvaļīgas apcietināšanas un fiziskiem uzbrukumiem; garantēt brīvu pilsonisko telpu gan tiešsaistē, gan bezsaistē vārda brīvībai, nebaidoties no krimināl vajāšanas saskaņā ar Krimināl kodeksu un Likumu par telekomunikācijām ([23]). Kambodža 2019. gada 18. aprīlī pieņēma lielāko daļu šo ieteikumu.

(40) 2019. gadā pret bijušajiem *CNRP* biedriem uzsākto tiesvedību pieaugums liecina par tiesību aktu nopietnu un sistemātisku izmantošanu un ļaunprātīgu izmantošanu, lai vērstos pret personām, iebiedētu un aizskartu tās par pamatbrīvību īstenošanu, jo īpaši par uzskatu un vārda brīvības īstenošanu. Kambodžas iedzīvotāji, kas pauž citādus viedokļus, tiek apklusināti, un viņiem tiek liegtas tiesības uz vārda brīvību – šāda tendence arvien vairāk vērojama sociālajos plašsaziņas līdzekļos un tiešsaistes platformās. Viņi ir apdraudēti, iebiedēti vai pakļauti krimināl apsūdzībai par jebkādu atšķirīgu viedokli, tostarp izmantojot Krimināl kodeksa *lèse-majesté* noteikumu, kas ieviests pirms vairāk nekā gada ([24]).

([22]) *UN Human Rights Committee (HRC), General Comment No. 34, Article 19, Freedoms of opinion and expression, CCPR/C/GC/34, 11* (2011. gada 12. septembris).

([23]) *UN Human Rights Council, Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Cambodia*, A/HRC/41/17, 11. lpp. *et seq.*, cita starpā ieteikumi 110.12, 110.27, 110.29, 110.81, 110.83, 110.85, 110.87, 110.91, 110.93, 110.94, 110.96, 110.98 un 110.99 (2019. gada 5. aprīlis).

([24]) Šajā sakarā skatīt ANO īpašā referenta 2019. gada 8. novembra paziņojumu.

2.2.2. ***Kambodžas nostāja***

(41) Kambodža uzskata, ka iepriekš aprakstītās darbības pret žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļiem ir pamatotas ar valsts normatīvo aktu par nodokļiem un apraides licencēm piemērošanu. Tajā uzsvērts, ka Kambodžā pašlaik ir reģistrēts un darbojas liels skaits plašsaziņas līdzekļu organizāciju. Tā arī norāda, ka tā ir atļāvusi vairākām radiostacijām atsākt darbību un piešķīrusi radio raidorganizācijām atļaujas nodrošināt raidlaiku.

(42) Turklāt Kambodža atsaucas uz jaunākajām likumdošanas norisēm, tostarp komisijas izveidi, lai novērtētu iespējamos grozījumus Preses likumā, un notiekošo darbu ministriju līmenī saistībā ar likumprojektu par piekļuvi informācijai.

2.2.3. ***Novērtējums***

(43) Tiesību aktu izmantošana, lai ierobežotu tiesības uz vārda brīvību, rada nopietnas bažas. ANO eksperti, tostarp īpašais referents jautājumos par uzskatu un vārda brīvības veicināšanu un aizsardzību, 2019. gada 19. jūnijā pauda bažas par krimināltiesību izmantošanu, lai vērstos pret vārda brīvību gan bezsaistē, gan tiešsaistē, un atgādināja Kambodžai, ka tiesības uz vārda brīvību ir viens no demokrātiskas un taisnīgas sabiedrības pamatelementiem un ka vārda brīvības ierobežojumiem jābūt pienācīgi pamatotiem un precīzi definētiem. Turklāt saskaņā ar *ICCPR* 19. panta 3. punktu Kambodžas iestāžu tiesiskās darbības pret personām tikai par to, ka tās ir paudušas paziņojumus par atbalstu politiskajiem līderiem, nav pieļaujamas, un tādēļ tās uzskatāmas par nepamatotiem ierobežojumiem. Kambodžas pozīcija, jo īpaši tās plašsaziņas līdzekļu vides apraksts valstī, ir krasā pretstatā tās ierindojumam 143. pozīcijā Pasaules preses brīvības indeksā. ANO īpašais referents par cilvēktiesību stāvokli Kambodžā 2019. gada 8. novembrī atgādināja Kambodžai, ka aresti, kuru pamatā ir uzskatu un vārda brīvības īstenošana, izmantojot politisku diskursu un komentārus par valsts pārvaldi, nav pieļaujami.

(44) Saskaņā ar daudziem pieejamiem pilsoniskās sabiedrības un starptautisko cilvēktiesību struktūru ziņojumiem Komisija arī konstatē, ka Kambodža ir ierobežojusi tiesības uz vārda brīvību, izmantojot tiesību aktus un tiesu un administratīvas darbības, jo īpaši darbības pret žurnālistiem, presi un citiem plašsaziņas līdzekļiem, NVO un privātpersonām, tostarp cilvēktiesību aizstāvjiem. Kambodžas pasākumi šo trūkumu novēršanai nav īstenojušies, kā arī Kambodža nav veikusi pasākumus, lai efektīvi īstenotu VRP ieteikumus par plašsaziņas līdzekļu neatkarību un žurnālistu vārda brīvību, neraugoties uz to, ka ir tos pieņēmusi ([25]).

(45) Tas, ka Kambodža ir apņēmusies pārskatīt un/vai grozīt vairākus savus tiesību aktus, tostarp saistībā ar 2019. gada VRP, un kopš pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas ir veikusi vairākus administratīvus pasākumus, lai panāktu šādu pārskatīšanu un/vai grozījumus, līdz šim nav devis jūtamu progresu, lai panāktu Kambodžas tiesību aktu atbilstību tās starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā, jo īpaši *ICCPR* 19. pantam.

(46) Komisija atgādina, ka, lai gan tiesības uz vārda brīvību var tikt pakļautas zināmiem ierobežojumiem, šādiem ierobežojumiem ir jāatbilst *ICCPR* 19. panta 3. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam, ka jebkādi ierobežojumi ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā un ir samērīgi. Tomēr Komisija uzskata, ka Kambodža nav pietiekami pierādījusi, ka tās tiesiskajā regulējumā un tā īstenošanā noteiktie vārda brīvības ierobežojumi atbilst *ICCPR* 19. panta nosacījumiem.

2.2.4. ***Secinājumi par ICCPR 19. pantu***

(47) Ņemot vērā pārkāpto tiesību būtību, pārkāpumu ilgumu, mērogu un ietekmi, Komisija uzskata, ka Kambodža, izmantojot savus tiesību aktus un savas tiesu un administratīvās darbības, lai ierobežotu tiesības uz vārda brīvību, un neveicot nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu brīvu pilsonisko telpu, ir nopietni un sistēmiski pārkāpusi *ICCPR* 19. pantā noteiktos principus VPS regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē.

([25]) A/HRC/41/17/Add.1.

2.3. ***Tiesības uz biedrošanās un miermīlīgas pulcēšanās brīvību (ICCPR 21. un 22. pants)***

(48) *ICCPR* 21. pantā ir noteikts, ka tiek atzītas tiesības uz miermīlīgu pulcēšanos. Šo tiesību izmantošanai nedrīkst piemērot nekādus ierobežojumus, izņemot tos, kas nav pretrunā tiesību aktiem un kas ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu nacionālās drošības, sabiedrības drošības, sabiedriskās kārtības intereses, aizsargātu sabiedrības veselību vai ētiku, vai citu cilvēku tiesības un brīvības.

(49) *ICCPR* 22. pantā noteikts, ka:

"1. Ikvienam ir tiesības uz biedrošanās brīvību, tostarp tiesības veidot arodbiedrības un pievienoties tām, lai aizsargātu savas intereses.

2. Šo tiesību izmantošanai nedrīkst piemērot nekādus ierobežojumus, izņemot tos, kas noteikti tiesību aktos un kas ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu nacionālās drošības, sabiedrības drošības, sabiedriskās kārtības intereses, aizsargātu sabiedrības veselību vai ētiku, vai citu cilvēku tiesības un brīvības. Šis pants neliedz noteikt likumīgus ierobežojumus bruņoto spēku un policijas pārstāvjiem, kad tie izmanto šīs tiesības.

3. Nekas šajā pantā neatļauj valstīm, kas ir Starptautiskās Darba organizācijas 1948. gada Konvencijas par biedrošanās brīvību un tiesību aizsardzību apvienoties organizācijās līgumslēdzējas puses, veikt likumdošanas pasākumus, kuri ietekmētu garantijas vai piemērot tiesību aktus tādā veidā, lai ietekmētu minētajā konvencijā paredzētās garantijas."

2.3.1. ***Konstatējumi***

(50) Kambodžā ir spēkā Likums par nevalstiskajām organizācijām ("*LANGO*"), kurā noteikti vairāki ierobežojumi apvienību reģistrācijai un to darbībai, kā arī plaši ziņošanas pienākumi. Konkrētāk, *LANGO* 8. pantā ir ietvertas pamatojumu kategorijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju ("PSO") reģistrācijas ierobežošanai. *LANGO* 9. pantā tām ir noteikts pienākums reģistrēties, lai tās varētu veikt jebkuru darbību. *LANGO* 25. pantā un 30. pantā ir noteiktas ziņošanas prasības, no kurām dažas ir neskaidras, nosakot PSO tādus ierobežojumus, kas pārsniedz *ICCPR* 22. panta 2. punktā atļautos ierobežojumus. Turklāt *LANGO* 24. pantā paredzētā neitralitātes prasība ([26]) nav definēta un tās piemērošana ir neskaidra. Visbeidzot, *LANGO* ļauj apturēt vai svītrot pilsoniskās sabiedrības organizāciju ("PSO") no saraksta, ja tā neievēro savus tiesību aktus, pat ja šāda nespēja nav uzskatāma par noziegumu saskaņā ar Kambodžas tiesību aktiem.

(51) Papildus aptuveni formulētajam un neskaidrajam tiesiskajam regulējumam saskaņā ar *LANGO* Kambodža ir veikusi vairākus pasākumus, lai apspiestu biedrošanās brīvības īstenošanu. Jo īpaši galveno pilsoniskās sabiedrības, zemes tiesību un vides aktīvistu apcietināšana un aizturēšana, neraugoties uz nosacīti atliktiem sodiem vai karaļa apžēlošanu, ir novedusi pie tā, ka pilsoniskās sabiedrības telpa ir sarukusi ([27]). Neraugoties uz to, ka 2018. gada novembrī tika atcelts trīs dienu iepriekšējais paziņojums par pilsoniskās sabiedrības pasākumiem, Komisija saņēma pārskatus no PSO, tostarp 2019. gada jūnija misijas laikā Kambodžā, par to, ka tās turpina piedzīvot aizskarošu uzraudzību un vajāšanu, ko veic vietējā policija, militārie spēki un tiesu iestādes. Dažas PSO ziņoja, ka valdība uzrauga viņu ģimenes locekļus.

(52) Šo situāciju apstiprina secinājumi un ieteikumi 2019. gada jūlija ziņojumā par *OHCHR* lomu un sasniegumiem Kambodžā ([28]), kurā *OHCHR* apstiprina ziņojumus par to, kā policija cieši uzrauga PSO darbības, un aicina Kambodžu paplašināt PSO darbības jomu. Bažas ir atspoguļotas arī 2019. gada vispārējā regulārā pārskata ("VRP") ziņojumā. Kambodža pieņēma VRP ieteikumus, mudinot valsti pārtraukt jebkāda veida vajāšanu, iebiedēšanu, spēka lietošanu un patvaļīgu iejaukšanos tiesībās uz biedrošanās brīvību un miermīlīgu pulcēšanos ([29]).

([26]) *LANGO* 24. pantā ir noteikts, ka PSO saglabā neitralitāti attiecībā pret politiskajām partijām Kambodžas Karalistē.

([27]) A/HRC/39/73/Add.1, 9. lpp.

([28]) *OHCHR (31 July 2019) – The annual report of OHCHR on its work in Cambodia.*

([29]) *UN Human Rights Council,Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Cambodia*, A/HRC/41/17, saīsinājumi pievienoti. Jo īpaši VRP iesaka: grozīt *LANGO*, lai to saskaņotu ar valstu saistībām saskaņā ar *ICCPR* un izveidotu drošu un veicinošu vidi pilsoniskajai sabiedrībai un arodbiedrībām. (cita starpā ieteikumi 110.12, 110.25 un 110.102); aizsargāt NVO un nodrošināt, ka *LANGO* administratīvie noteikumi netiek izmantoti, lai slēgtu, apturētu vai citādi negatīvi ietekmētu NVO (110.28. ieteikums); veikt visus pasākumus, lai aizsargātu un atbalstītu žurnālistus, cilvēktiesību aizstāvjus, arodbiedrību darbiniekus, zemes un vides aktīvistus un citus pilsoniskās sabiedrības darbiniekus (110.85. ieteikums); veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiesības uz pulcēšanās un biedrošanās brīvību nekavē patvaļīgi ierobežojumi un/vai pārmērīga spēka lietošana (110.107. ieteikums).

2.3.2. ***Kambodžas nostāja***

(53) Kambodža savu rīcību pamato ar to, ka vietējām iestādēm ir jānodrošina drošība un sabiedriskā kārtība un ka attiecīgās PSO ir veikušas *ultra vires* darbības vai sniegušas vēstījumus, kas pārkāpj tiesību aktus.

(54) Kambodža apstiprina savu apņemšanos pārskatīt *LANGO* un paziņo, ka notiek apspriešanās ar PSO un ka jebkurā demokrātiskā valstī šādam procesam ir vajadzīgs laiks.

(55) Kambodža piebilst, ka sagatavošanas darbs pie likumprojekta par piekļuvi informācijai notiek, pilnībā sadarbojoties ar tādām ANO organizācijām kā *OHCHR* un *UNESCO* biroju Pnompeņā. Turklāt Kambodža ir pagarinājusi PSO nodokļu reģistrācijas un nodokļu saistību termiņus.

2.3.3. ***Novērtējums***

(56) Jau 2015. gadā *OHCHR* un 2017. gada augustā *OHCHR* runaspersona pauda bažas par *LANGO* un tā ietekmi uz PSO un privātpersonu spēju rīkoties, lai aizstāvētu cilvēktiesības un veicinātu pārredzamību un pārskatatbildību. *LANGO* trūkumus norādīja Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD), tostarp 2018. gada pārraudzības misijas laikā, un starptautiskā sabiedrība, piemēram, 2019. gada VRP, kā arī ANO ģenerālsekretārs un ANO īpašais referents.

(57) Neraugoties uz to, ka Kambodža ir veikusi dažus pozitīvus pasākumus, piemēram, uzsākusi procesu *LANGO* pārskatīšanai, rīkojusi dialogus ar PSO un atcēlusi prasību par trīs dienu iepriekšēju paziņojumu pilsoniskās sabiedrības pasākumiem, Komisija, pamatojoties uz saviem konstatējumiem, uzskata, ka ar šiem pasākumiem nepietiek, lai novērstu pašreizējos trūkumus. Jo īpaši Kambodžas tiesiskais regulējums paliek nemainīgs, un netiek konkrēti īstenota politika un paziņojumi par pilsoniskās sabiedrības telpas veicināšanu un aizsardzību. Turklāt turpinās ziņojumi par pilsoniskās sabiedrības pārstāvju un aktīvistu uzmanīšanu, novērošanu, vajāšanu, arestiem un aizturēšanu ([30]).

(58) Kambodža 2018. gada 3. decembrī nāca klajā ar paziņojumu, kurā apņēmās veicināt patiesu partnerību ar PSO. Tomēr 2019. gada jūlijā ANO ģenerālsekretārs turpināja mudināt Kambodžu stiprināt garantijas attiecībā uz PSO netraucētu darbu un konsolidēt un paplašināt šo organizāciju darbības iespējas. ANO ģenerālsekretārs arī uzsvēra, cik svarīga šajā sakarā ir *LANGO* pārskatīšana ([31]).

(59) Pamatojoties uz starptautiskajām cilvēktiesībām un Cilvēktiesību komitejas (*HRC*) judikatūru, Komisija uzskata, ka *LANGO* 8. un 25. pants kopā ar 30. pantu pārkāpj *ICCPR* 22. panta 2. punktu. *LANGO* 9., 20. un 24. pants arī pārkāpj *ICCPR* 22. panta 2. punktu, jo pastāv nopietnas bažas saistībā ar to piemērošanu ([32]).

(60) Konkrētāk, Komisija uzskata, ka pamatojums apvienību reģistrācijas ierobežošanai saskaņā ar *LANGO* 8. pantu pārsniedz to, kas ir atļauts saskaņā ar *ICCPR* 22. panta 2. punktu. Komisija arī konstatē, ka *LANGO* 25. pantā kopā ar 30. pantu PSO ir noteiktas ziņošanas prasības, kas pārsniedz *ICCPR* 22. panta 2. punktā atļautās prasības. Turklāt *LANGO* 24. pantā noteiktās neitralitātes prasības aptuvenais formulējums un neskaidrības ar piemērošanu neatbilst *ICCPR* 22. panta 2. punkta prasībām.

([30]) Šajā sakarā skatīt ANO īpašā referenta 2019. gada 8. novembra paziņojumu, kurā viņš aicina valdību ievērot tiesības uz uzskatu, vārda un pulcēšanās brīvību. Skatīt arī kopīgo pilsoniskās sabiedrības 2019. gada 8. decembra vēstuli Kambodžas premjerministram, kurā paustas bažas par represijām, kuru rezultātā tiek apklusināti neatkarīgi un kritiski viedokļi, un par pašreizējo vidi darba tiesību aizstāvjiem, arodbiedrību vadītājiem un pilsoniskās sabiedrības aktīvistiem.

([31]) A/HRC/42/31, 2019. gada 31. jūlijs.

([32]) *LANGO* analīze attiecībā uz cilvēktiesību standartiem ir pieejama *OHCHR* Kambodžas biroja tīmekļa vietnē kopš 2015. gada. Skatīt, piemēram, *OHCHR* secinājumus 17. un 18. lpp., ka 24. pants pārkāpj vārda brīvību un citas cilvēktiesības un ka 25. pants kopā ar 30. pantu ierobežo biedrošanās brīvību, pārsniedzot to, kas ir atļauts saskaņā ar *ICCPR* 22. panta 2. punktu.

2.3.4. ***Secinājumi par ICCPR 21. un 22. pantu***

(61) Ņemot vērā pārkāpto tiesību būtību, pārkāpumu ilgumu, mērogu un ietekmi, Komisija uzskata, ka Kambodža, izmantojot savus tiesību aktus un savas tiesu un administratīvās darbības, lai ierobežotu tiesības uz biedrošanos un miermīlīgu pulcēšanos, un neveicot iedarbīgus pasākumus, lai nodrošinātu brīvu pilsonisko telpu, ir nopietni un sistēmiski pārkāpusi *ICCPR* 21. un 22. pantā noteiktos principus VPS regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē.

(62) Komisija atgādina, ka, lai gan tiesības uz biedrošanos un miermīlīgu pulcēšanos var tikt pakļautas zināmiem ierobežojumiem, šādiem ierobežojumiem ir jāatbilst ICCPR 22. panta 2. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, tostarp nosacījumam, ka jebkādi ierobežojumi ir "nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā un ir samērīgi". Tomēr Komisija uzskata, ka Kambodža nav pietiekami pierādījusi, ka tās tiesiskajā regulējumā paredzētie vai noteiktie tiesību uz biedrošanos un miermīlīgu pulcēšanos ierobežojumi atbilst *ICCPR* 22. panta nosacījumiem ([33]).

3. PĀRĒJIE JAUTĀJUMI SAISTĪBĀ AR SDO 87. UN 98. KONVENCIJU, KĀ ARĪ *ICESCR*

3.1. ***Darba tiesības – biedrošanās brīvība, tiesības apvienoties organizācijās un slēgt darba koplīgumu (SDO Konvencijas Nr. 87 2., 3., 4. un 7. pants; SDO Konvencijas Nr. 98 1. un 3. pants; ICCPR 19., 21. un 22. pants; ICESCR 7. un 8. pants)***

(63) Komisija ņem vērā Kambodžas sniegto informāciju un tās atjauninājumus par darba tiesību jautājumiem, kas izklāstīti paziņojumā par procedūras sākšanu.

(64) Komisija norāda, ka pasākumi, ko Kambodža veikusi kopš pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas 2019. gada februārī, liecina, ka darba tiesību jautājumos ir veikti daži uzlabojumi. Tomēr, vadoties pēc SDO ieteikumiem, joprojām pastāv nopietni trūkumi un pārkāpumi divos jautājumos, proti, civillietu un krimināllietu pabeigšana pret arodbiedrību vadītājiem un izmeklēšana par arodbiedrību vadītāju slepkavībām.

(65) Komisija uzskata, ka neatkarīgi no ievērojamā progresa, risinot daudzās krimināl̄as, civilās un neatrisinātās darba strīdu lietas attiecībā uz arodbiedrību vadītājiem, aktīvistiem un darba ņēmējiem, būtu nekavējoties jāatrisina visas atlikušās nepabeigtās lietas. Lai gan daudzu lietu atrisināšana ir apsveicama, tomēr tā neizdzēš iepriekš notikušos patvaļīgos arestus, pat ja to ilgums bija īss.

(66) Komisija norāda uz konkrētu rezultātu trūkumu 2004. un 2007. gadā veikto arodbiedrību vadītāju slepkavību izmeklēšanā. Turklāt, neraugoties uz Kambodžas apņemšanos pēc iespējas ātrāk saukt vainīgos pie atbildības un to, ka tika organizēta *ad hoc* trīspusējā sanāksme, ko sasauca Valsts komisija par Kambodžas 2019. gada janvārī ratificēto starptautisko darba konvenciju piemērošanas pārskatīšanu, un ministru sanāksme 2019. gada februārī, minētās izmeklēšanas joprojām nav pabeigtas.

(67) Komisija uzskata, ka neatrisinātās civillietas un krimināllietas pret arodbiedrību vadītājiem un nespēja pabeigt neatkarīgās izmeklēšanas par arodbiedrību vadītāju slepkavībām ir nopietns SDO 87. un 98. pamatkonvencijā noteiktās biedrošanās brīvības principu, kā arī *ICCPR* 19., 21. un 22. panta pārkāpums.

(68) Komisija arī uzskata, ka nekavējoties būtu jāsāk jauna sarunu kārta ar sociālajiem partneriem, lai turpinātu Arodbiedrību likuma (ABL) pārskatīšanu. Pārskatīšanā par prioritāti būtu jānosaka ABL darbības jomas attiecināšana uz visiem darba ņēmējiem un ierēdņiem, papildu noteikumi arodbiedrību un darba devēju apvienību reģistrācijas atvieglošanai un aizsardzība pret visa veida arodbiedrības diskriminējošiem aktiem, lai nodrošinātu ABL pilnīgu atbilstību SDO konvencijām Nr. 87 un Nr. 98.

([33]) Turpat.

3.2. ***Diskriminācijas aizliegums, tiesības uz zemi un mājokli (ICESCR 2. panta 2. punkts un 11. panta 1. punkts)***

(69) Komisija ņem vērā Kambodžas sniegto informāciju un tās atjauninājumus par zemes īpašumtiesībām, tostarp par pirmiedzīvotāju tautu situācijas atzīšanu valstī. Komisija norāda, ka Kambodža kopš pagaidu atcelšanas procedūras uzsākšanas ir panākusi jūtamu progresu, risinot strīdus par zemi saistībā ar ekonomiskajām zemes koncesijām cukura nozarē. Tomēr joprojām pastāv nepilnības tādās jomās kā zemes reģistrācija, īpašumtiesību piešķiršanas noteikumi un atbilstīgas un objektīvas pārskatīšanas trūkums, kā arī tādu jautājumu risināšana, kas saistīti ar pirmiedzīvotāju kopienu tiesībām. Jāveic turpmāki pasākumi, lai izveidotu atbilstošu tiesisko regulējumu, kas nodrošinātu pārredzamus un iekļaujošus mehānismus ar zemi saistītu strīdu izšķiršanai.

4. **SECINĀJUMI**

(70) Saskaņā ar VPS regulas 19. panta 1. punkta a) apakšpunktu tarifa preferences saskaņā ar preferenču režīmu, kas minēts minētās regulas 1. panta 2. punktā, var uz laiku atcelt, ja nopietni un sistemātiski tiek pārkāpti principi, kuri noteikti ANO/SDO pamatkonvencijās par cilvēktiesībām un darba tiesībām.

(71) Ņemot vērā 2.1., 2.2. un 2.3. iedaļā norādītos faktus un apsvērumus, pārkāpto tiesību raksturu, kā arī Kambodžas darbību un bezdarbības ilgumu, mērogu un ietekmi, Komisija konstatē, ka Kambodža nopietni un sistemātiski pārkāpj *ICCPR* 19., 21., 22. un 25. pantā noteiktos principus.

(72) Līdz ar to un ņemot vērā Kambodžas piezīmes un viedokļus, Komisija uzskata, ka Kambodžai piešķirtais preferenciālais režīms būtu uz laiku jāatceļ, līdz tiek nolemts, ka atcelšanas iemesli vairs nav spēkā.

(73) Novērtējot, uz kuriem produktiem tas būtu jāattiecina, Komisija ņem vērā Kambodžas ekonomiskās attīstības vajadzības un VPS regulas mērķus, tostarp nepieciešamību Kambodžai dažādot eksporta bāzi. Turklāt Komisija ņem vērā atcelšanas sociālekonomisko ietekmi, tostarp ietekmi uz darba ņēmējiem un nozarēm.

(74) Komisija ņem vērā arī Kambodžas progresu kopš pagaidu atcelšanas procedūras sākšanas. Visbeidzot, Komisija atzīmē pozitīvo sadarbību ar Kambodžu visā procesā.

(75) Tāpēc Komisija secina, ka tarifa preferences saskaņā ar VPS regulu būtu jāatceļ attiecībā uz konkrētiem Kambodžas izcelsmes produktiem. Šos produktus klasificē ar šādiem harmonizētās sistēmas ("HS") kodiem: 1212 93, 4201 00, 4202, 4203, 4205 00, 4206 00, 6103 41, 6103 43, 6103 49, 6105, 6107, 6109, 6115 10, 6115 21, 6115 22, 6115 29, 6115 95, 6115 96, 6115 99, 6203 41, 6203 43, 6203 49, 6205, 6207, 6211 32, 6211 33, 6211 39, 6211 42, 6211 43, 6211 49, 6212, 6403 19, 6403 20, 6403 40, 6403 51, 6403 59, 6403 91, 6403 99, 6405 un 6406.

(76) Komisija turpinās pārraudzīt situāciju Kambodžā, tostarp jautājumos par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, darba tiesībām un tiesībām uz zemi un mājokli. Komisija var grozīt tarifa preferenču atcelšanu. Ja Kambodža pilnībā atrisinās šajā deleģētajā regulā norādītos jautājumus, Komisija var atjaunot tarifa preferences saskaņā ar VPS regulas 20. pantu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Regulu (ES) Nr. 978/2012 groza šādi:

1) regulas II pielikumā pie virsraksta "1. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētā vispārējā režīma saņēmējvalstis, kas uz laiku izslēgtas no minētā režīma sistēmas attiecībā uz visiem vai konkrētiem šo valstu izcelsmes produktiem" tekstu un tabulu aizstāj ar šādu:

"A sleja: burtu kods saskaņā ar valstu un teritoriju nomenklatūru Savienības ārējās tirdzniecības statistikas vajadzībām

B sleja: nosaukums

C sleja: to produktu HS kodi, attiecībā uz kuriem uz laiku tiek atceltas 1. panta 2. punkta a) apakšpunktā minētās tarifa preferences

A	B	C
KH	Kambodža	4201 00, 4202, 4203, 4205 00, 4206 00, 6103 41, 6103 43, 6103 49, 6105, 6107, 6109, 6115 10, 6115 21, 6115 22, 6115 29, 6115 95, 6115 96, 6115 99, 6203 41, 6203 43, 6203 49, 6205, 6207, 6211 32, 6211 33, 6211 39, 6211 42, 6211 43, 6211 49, 6212, 6403 19, 6403 20, 6403 40, 6403 51, 6403 59, 6403 91, 6403 99, 6405, 6406”;

2) regulas IV pielikumā pēc pirmās tabulas zem virsraksta “1. panta 2. punkta c) apakšpunktā minētā īpašā režīma vismazāk attīstītajām valstīm saņēmējvalstis” tekstu un tabulu aizstāj ar šādu:

“1. panta 2. punkta c) apakšpunktā minētā īpašā režīma vismazāk attīstītajām valstīm saņēmējvalstis, kas uz laiku izslēgtas no minētā režīma attiecībā uz visiem vai konkrētiem šo valstu izcelsmes produktiem

A sleja: burtu kods saskaņā ar valstu un teritoriju nomenklatūru Savienības ārējās tirdzniecības statistikas vajadzībām

B sleja: nosaukums

C sleja: to produktu HS kodi, attiecībā uz kuriem uz laiku tiek atceltas 1. panta 2. punkta c) apakšpunktā minētās tarifa preferences:

A	B	C
KH	Kambodža	1212 93, 4201 00, 4202, 4203, 4205 00, 4206 00, 6103 41, 6103 43, 6103 49, 6105, 6107, 6109, 6115 10, 6115 21, 6115 22, 6115 29, 6115 95, 6115 96, 6115 99, 6203 41, 6203 43, 6203 49, 6205, 6207, 6211 32, 6211 33, 6211 39, 6211 42, 6211 43, 6211 49, 6212, 6403 19, 6403 20, 6403 40, 6403 51, 6403 59, 6403 91, 6403 99, 6405, 6406”.

2. pants

Regulas 1. panta 1. un 2. punktā minēto pagaidu atcelšanu nepiemēro tādu produktu importam, kuri 2020. gada 12. augustā jau ir ceļā uz Savienību, ar noteikumu, ka šādu produktu galamērķi nevar mainīt. Šādā gadījumā būs vajadzīgs derīgs pavaddokuments konosamenta veidā.

3. pants

Šī regula stājas spēkā trešajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

To piemēro no 2020. gada 12. augusta.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2020. gada 12. februārī

Komisijas vārdā –
Priekšsēdētāja
Ursula VON DER LEYEN